

Anti pestprotocol

1. Waarom wij kiezen voor een anti-pestprotocol

Het is in onze ogen van groot belang, dat de kinderen zich in onze school thuis voelen. Wij streven naar een prettige, ontspannen en open sfeer, waarin de kinderen zich gerespecteerd voelen, en ervaren dat er voor iedereen, ongeacht capaciteiten en vaardigheden, de nodige belangstelling en aandacht is. Een dergelijke werksfeer, ook wel pedagogisch klimaat genoemd, vormt een basisvoorwaarde voor het bereiken van goede onderwijsleerresultaten en een positieve ontwikkeling van de kinderen. Belangrijk kenmerk binnen dit pedagogisch klimaat is dus een kindvriendelijke onderwijsleeromgeving, waarbij een gevoel van veiligheid en geborgenheid bij de kinderen de grondslag vormt.

Binnen de school doen zich buitengewoon veel situaties voor, waarin kinderen zich heel kwetsbaar opstellen binnen de leerlinggroep, of bijvoorbeeld bij het spelen op het plein. Situaties, die gemakkelijk kunnen leiden tot gevoelens van ontevredenheid, jaloezie en je achtergesteld of zelfs genegeerd voelen. Dergelijke situaties leiden gemakkelijk tot pestgedrag. Er wordt een slachtoffer gezocht en gevonden. Er worden nog wat meelopers geronseld, en de basis voor een langdurige peestsituatie, met alle negatieve gevolgen van dien is gelegd en kan worden opgestart. Pestgedrag is een niet te ontkennen fenomeen. Pestgedrag in en rondom onze school belemmert niet alleen de voortgang van het onderwijsleerproces, doordat veel tijd aan de oplossing van dergelijk gedrag moet worden besteed, maar doet ook absoluut inbreuk op onze visie, dat wij in onze school een veilige en kindvriendelijke onderwijsleeromgeving willen nastreven. En hoe kunnen kinderen, die hun onzekerheid en frustraties door middel van pestgedrag uiten, en tot een vast gedragspatroon maken, later als volwassenen op een respectvolle manier met andere mensen in de maatschappij omgaan?

Met behulp van dit anti-pestprotocol willen wij het pestgedrag binnen onze school niet alleen aanpakken nadat een peestsituatie is gesignaleerd, maar ook pestgedrag voorkomen, door dit gedrag met al zijn aspecten, gevolgen en de erbij horende rollen van pester, meeloper en gepeste bespreekbaar te maken.

Naast de nodige basisinformatie voor de leerkrachten is ook een plan van aanpak beschreven voor situaties waarin pestgedrag wordt gesignaleerd. Bij de aanpak van gesignaleerd pestgedrag worden ook de ouders intensief betrokken, omdat pestgedrag zich niet alleen beperkt tot de school en omdat oorzaken van pestgedrag zeker niet alleen binnen de school, maar vaak ook buiten de school liggen.

Dit pestprotocol is een middel om de volgende doelstellingen te bereiken:

- De leerkrachten kunnen het pestgedrag signaleren en onderkennen.
- Het pestprotocol vormt een plan van aanpak ten aanzien van:
  - Het voorkomen van pestgedrag;
  - Het tijdig signaleren van pestgedrag;
  - Het remediëren van pestgedrag;
  - De samenwerking tussen ouders en school om pestgedrag te voorkomen en te remediëren.

Met dit anti-pestprotocol hopen wij als leerkrachten van onze school, samen met de leerlingen en ouders een positieve en effectieve bijdrage te kunnen leveren aan het voorkomen en bestrijden van pestgedrag.

Algemene gedragsregels binnen onze school

- De uitgangspunten van de Kanjertraining zijn leidend.
- Iedereen wordt geaccepteerd zoals hij/zij is, doet of eruit ziet.
- We zeggen 'stop, hou op' als er iets gebeurt wat je niet wil; als dit niet werkt vraag je een ander om hulp.
- Iedereen is aardig en behulpzaam en ook eerlijk en open.
- We luisteren naar elkaar en laten iedereen uitpraten.
- Conflicten worden uitgepraat.
- Spullen van een ander worden gevraagd, als je die wil gebruiken; iedereen is zuinig op alle spullen.
- We komen rustig de school binnen en lopen rustig door de gang en de lokalen.
- Iedereen houdt zich aan de schoolafspraken en de aanvullende afspraken die gemaakt zijn in de groep.
- We verwachten dat ook ouders/verzorgers zich houden aan de gedragsregels van de school.

2. Achtergrondinformatie

Het verschijnsel pesten is een zondebokfenomeen, dat inhoudt, dat leden van een groep om een bepaalde reden een soortgenoot mishandelen. Een fenomeen, dat niet alleen bij mensen voorkomt, doch ook in de dierenwereld bij bijvoorbeeld kippen, apen en katten is aangetoond. Pesten kent duidelijk andere kenmerken dan plagen. Uit een plaagsituatie kan echter heel gemakkelijk een pestsituatie voortvloeien.

Een overzicht van de kenmerken van PLAGEN en PESTEN, en de gevolgen van dit gedrag vormt een basis voor het signaleren van pestgedrag:

2.1 Pesten en plagen, waar zit het verschil?

PLAGEN

- Is onschuldig, en gebeurt onbezonnen en spontaan. Gaat soms gepaard met humor.
- Is van korte duur, of gebeurt slechts tijdelijk/eenmalig.
- Speelt zich af tussen 'gelijken' ('Twee honden vechten om hetzelfde been').
- Is meestal te verdragen, of zelfs leuk maar kan ook kwetsend of agressief zijn.
- Meestal één tegen één.
- Wie wie plaagt, ligt niet vast. De tegenpartijen wisselen keer op keer.

GEVOLGEN

- 'Schaafwond' of korte draaglijke pijn (hoort bij het spel). Wordt soms ook als prettig ervaren ('Plagen is kusjes vragen').

PESTEN

- Gebeurt berekenend (men weet meestal vooraf goed, wie, hoe en wanneer men gaat pesten). Men wil bewust iemand kwetsen of kleineren.
- Is duurzaam: het gebeurt herhaaldelijk, systematisch en langdurig (stopt niet vanzelf en na korte tijd).
- Ongelijke strijd. De onmachtsgedvoelens van de gepeste staan tegenover de machtsgevoelens van de pestkop.
- De pestkop heeft geen positieve bedoelingen en wil pijn doen, vernielen of kwetsen.
- Meestal een groep (pestkop en meelopers) tegenover één geïsoleerd slachtoffer.
- Er bestaat een neiging tot een vaste structuur. De pestkoppen zijn meestal dezelfde, net zoals de slachtoffers (mogelijk wisselend door omstandigheden).

GEVOLGEN

- Indien niet tijdig wordt ingegrepen, kunnen de gevolgen (zowel lichamelijk als psychisch) heel pijnlijk en ingewikkeld zijn en ook lang naslepen.

- De vroegere relaties worden vlug weer hersteld. De ruzie of het conflict wordt spoedig bijgelegd.
- Men blijft opgenomen in de groep.
- De groep lijdt er niet echt onder.
- Het is niet gemakkelijk om tot betere relaties te komen. Het herstel verloopt heel moeizaam.
- Isolement en grote eenzaamheid bij het gekwetste kind. Aan de basisbehoefte om 'Bij de groep te horen' wordt niet voldaan.
- De groep lijdt onder een dreigend en onveilig klimaat. Iedereen is angstig, en men wantrouwt elkaar. Er is daardoor weinig openheid en spontaniteit. Er zijn weinig of geen echte vrienden binnen de groep.

2.2 Kenmerken van de pester

Alhoewel wij niet zomaar iemand een etiket van 'pester' opplakken op basis van een of meer van de volgende kenmerken en kinderen natuurlijk onderling verschillen, is toch in de praktijksituatie gebleken, dat bij kinderen die pesten, vaak een of meer van de volgende kenmerken opvallen:

- Staat vrij positief tegenover geweld, agressie, en het gebruik van stoere taal.
- Imiteert graag agressief gedrag.
- Is vlugger agressief, gebruikt meer geweld.
- Lijkt assertief: zegt spontaan wat hij denkt of voelt. Komt uit voor zijn mening.
- Is vrij impulsief.
- Heeft de neiging anderen te overroepen of te domineren om controle te houden, maar is misschien minder zeker dan het lijkt.
- Wil het middelpunt zijn en is vlug jaloers.
- Is meestal fysiek sterker of omringd door sterke vrienden die zijn gezag respecteren.
- Heeft moeite met regels, grenzen, en eigen of door anderen opgelegde regels.
- Schat situaties verkeerd in.
- Schat de gevolgen van zijn gedrag verkeerd in.
- Heeft het moeilijk met stress of spanning, die van buitenaf wordt opgelegd (proefwerken, agressie van ouders, etc.).
- Lijdt vaak aan een negatieve faalangst.
- Hoe onveiliger hij zich voelt, hoe groter de behoefte aan een zondebok.
- Is niet noodzakelijk dommer of slimmer dan de rest.
- Geniet respect uit angst en niet uit waardering.
- Heeft een zwak inlevingsvermogen, is vooral met zichzelf bezig en houdt geen rekening met anderen.

2.3 Kenmerken van de gepeste

Alhoewel wij niet zomaar iemand een etiket van 'gepeste' opplakken op basis van een of meer van de volgende kenmerken, en kinderen natuurlijk onderling verschillen, is toch in de praktijksituatie gebleken, dat bij kinderen die gepest worden, vaak een of meer van de volgende kenmerken opvallen:

- Houdt niet van geweld en agressief of onbeschoft taalgebruik.
- Weet niet hoe hij met agressie van anderen om moet gaan.
- Is meestal fysiek zwakker.
- Is eerder in zichzelf gekeerd.
- Is geneigd zich onderdanig of gedienschtig te gedragen.
- Is onzeker in zijn sociale contacten.
- Durft niet op te komen voor zichzelf.
- Heeft vaak een lage dunk van zichzelf en gelooft uiteindelijk, dat hij het verdient om gepest te worden.
- Voelt zich vaker eenzaam dan andere kinderen.
- Voelt niet goed aan, welke regels of normen er binnen de groep gelden.
- Reageert niet op de gepaste manier op druk: Begint te huilen, of gedraagt zich slaafs, gaat klikken of vleien, probeert zich vrij te kopen met snoep of geld, probeert de pestkoppen na te bootsen, maar faalt daarin.

2.4 Signalen, die wijzen op pestgedrag

Vaak kunnen door middel van een goede observatie al bepaalde signalen van pestgedrag worden opgevangen. Door het goed observeren van kinderen in de verschillende onderwijsleersituaties en spelsituaties kunnen pestsituaties al in een vroeg stadium worden signaleerd en kan op gepaste wijze worden ingegrepen.

Signalen bij de gepeste:

- Het kind heeft blauwe plekken, of schrammen, gescheurde kleren, beschadigde boeken, en 'verliest' sportkleren en eigendommen. Let zeker op, als het kind normaliter niet slordig is. Ook als het niet weet hoe de signalen er gekomen zijn, of excuses zoekt, is er vaak meer aan de hand.
- Het kind maakt zich het liefst onzichtbaar. Zelfs zonder zichtbare aanleiding gedraagt het zich als een geslagen hondje. Het is vaak verdrietig of neerslachtig, of heeft onverwachte stemmingswisselingen met driftbuien.
- In sommige gevallen is het onhandelbaar, agressief en overspannen.
- Het staat dikwijls alleen op de speelplaats; er komen geen vriendjes thuis om te spelen en het wordt ook niet uitgenodigd om te komen spelen, of te komen op feestjes en logeerpartijen.
- Het kind zoekt het veilige gezelschap van de leerkracht of de leider.
- Als er groepjes worden gekozen, wordt het kind als laatste gekozen, of het blijft over.
- De schoolresultaten worden opeens veel slechter.

- Het kind is vaak afwezig, letterlijk of figuurlijk. Het vlucht weg in de fantasie en zorgt ervoor dat het zo nipt mogelijk op tijd op school komt, en is meteen na de bel weer weg. Op zondagavond of voor het kind naar een club moet, is het bijzonder gestrest, en zoekt redenen om niet naar school of naar de club te moeten.

Signalen bij de pester:

- Het kind heeft blauwe plekken of schrammen en besmeurde of gescheurde kleren van de slachtoffers, die zich hebben verdedigd.
- Zijn vriendjes zijn volgzaam meelopers, die wachten op instructies van de pestkop.
- Het kind vindt het moeilijk om samen te spelen of samen te werken, omdat het altijd de baas wil zijn.
- Het verdraagt het slecht om afhankelijk te zijn van het toeval, of van de bekwaamheid of onbekwaamheid van anderen.
- Het kind verdraagt geen kritiek en wordt boos als zijn positieve beeld van zichzelf ter discussie wordt gesteld, al is het ook maar door een grapje.
- Zijn vriendjes zijn gelijkgezinden. Ze spreken vaak negatief of kleinerend over bepaalde kinderen. Wie niet bij de groep hoort, is een zwakkeling of zelfs een vijand. Ze kiezen agressieve idolen uit sport, muziek of film.
- De pestkop is regelmatig brutaal tegenover een zwakker gezinslid. Dit kan ook een ouder zijn.
- De pestkop kan zich moeilijk inleven in de gevoelens van anderen en heeft weinig of geen schuldgevoelens.
- Het kind kan moeilijk grenzen aanvaarden die door anderen worden opgelegd en verdraagt geen kritiek.
- Je krijgt de indruk, dat het kind een dubbelleven leidt: thuis of tegenover de leraar is het volgbaar en braaf, maar je hoort klachten over het kind in onbewaakte momenten.

3. Op welke wijze wordt in onze school gewerkt aan het voorkomen van pestgedrag?

Ter voorkoming van pestgedrag zijn in onze school de volgende maatregelen genomen en wordt in onze school de volgende werkwijze gehanteerd.

- Het anti-pestprotocol bestaat uit: het anti-pestprotocol, het gedragsprotocol, het stappenplan KanVAS (Kanjertraining Volg-en adviessysteem), het protocol mediawijsheid.
- We hanteren gedragsregels; bij de start van een schooljaar worden deze besproken en uitgelegd. Gedurende het schooljaar keren deze gedragsregels preventief terug.
- We hanteren schoolregels; bij de start van een schooljaar worden deze besproken en uitgelegd. Gedurende het schooljaar keren deze schoolregels preventief terug.
- In het gedragsprotocol ligt vast wat de gedragsregels zijn waaraan ieder teamlid, leerling en ouder zich dient te houden.
- De leerkracht én de kinderen stellen ieder schooljaar samen een aantal klassenregels vast.
- De leerkrachten houden toezicht bij het binnenkomen en verlaten van de school, en tijdens de speeltijden en pauzes.
- Het anti-pestprotocol is voor ouders te vinden op onze website.

- Het Agora beleidsdocument 'Toelating, schorsing en verwijdering van leerlingen' ligt op school ter inzage. Desgewenst kunnen de ouders hiervan kennis nemen.
- Cyberpesten vormt een apart onderdeel binnen het anti-pestprotocol en is opgenomen in de bijlagen.

1. In kringgesprekken, en in de lessen 'Sociaal-emotionele vorming: Kanjertraining', wordt gericht aandacht besteed aan de volgende kenmerken van pestgedrag:
  - De achtergronden van pestgedrag;
  - De structuren van pestsituaties;
  - De kenmerken van de gepeste;
  - De kenmerken van de pester;
  - De kenmerken van de volgelingen;
  - De gevolgen van het pestgedrag.
2. Het bevorderen van wederzijds respect en waardering van de leerlingen onderling, met als uitgangspunt...
Alle mensen verschillen onderling, qua uiterlijk, qua persoonlijke eigenschappen, vaardigheden en capaciteiten. Ieder mens heeft het recht om, ongeacht zijn uiterlijk, persoonlijke eigenschappen, vaardigheden en capaciteiten, 'zichzelf' te kunnen zijn, en als zodanig te worden gerespecteerd door zijn medemensen. Methodiek De Kanjertraining gaat uit van bovenstaande principes.
3. De leerkrachten hebben kennis en inzicht m.b.t. alle aspecten van pestgedrag, en zijn vaardig in het signaleren en remediëren van pestgedrag. Alle leerkrachten zijn in het bezit van een pestprotocol en handelen conform de hierin genoemde afspraken en stappen (zie de groepsmappen in alle groepen).
4. We hanteren schoolregels; bij de start van een schooljaar worden deze besproken en uitgelegd. In alle groepen worden duidelijke groepsregels gehanteerd, die met de leerlingen worden besproken. In de midden- en bovenbouwgroepen (groep 3 t/m 8) zijn de groepsregels op schrift gesteld en hangen duidelijk zichtbaar voor alle leerlingen op de datamuur.
5. Positief gedrag van leerlingen wordt gecomplimenteerd en beloond.
6. Op ouderavonden en groepsavonden wordt, afhankelijk van de situatie, thematisch aandacht besteed aan alle aspecten van pestgedrag.
7. Er is gedurende tien minuten voor de aanvang van de lessen, en gedurende de pauzes toezicht op het schoolplein, waarbij duidelijke gedragsregels en afspraken worden gehanteerd.
8. In alle groepen wordt ten minste eenmaal per veertien dagen een les sociaal-emotionele vorming gegeven door middel van het programma met behulp van spelletjes en oefeningen uit De Kanjertraining.

- 9.** - Tenminste tweemaal per schooljaar wordt door de leerkrachten in de groepen 3 t/m 8 het KanVAS instrument (docentvragenlijst) voor het volgen van sociaal emotionele ontwikkeling ingevuld.
- De kinderen van groep 5 t/m 8 vullen de leerlingvragenlijst in.
  - Het sociogram wordt door de kinderen uit groep 4 t/m 8 ingevuld.
- (Zie stappenplan KanVAS m.b.t. analyse en adviezen.)
- 10.** Twee keer per jaar (op hetzelfde moment van de afname van KanVAS) nodigt de leerkracht de leerlingen uit om te beschrijven hoe veilig de leerling zich voelt in de klas en op school.
- Groep 5 t/m 8 maakt gebruik van de vragenlijst Sociale Veiligheid die KanVAS heeft ontwikkeld. Er is door onze school een machtiging afgegeven om de resultaten van de Sociale Veiligheidslijst van de Kanjertraining aan de onderwijsinspectie over te dragen. Het betreft de gemiddelde schoolscores.
  - Groep 3 laten wij zich verwoorden middels het invullen van een zelfontwikkeld invulblad m.b.t. veiligheid.
  - In groep 1/2 wordt twee keer per jaar een kringgesprek georganiseerd m.b.t. veiligheid op school. Conclusies en opvallendheden worden in kaart gebracht en verwerkt. Daar waar de score zorgwekkend is of een signaal afgeeft gaat de leerkracht met de betreffende leerling in gesprek. Dit wordt vastgelegd in het leerlingvolgsysteem. Tijdens de groepsbespreking met de intern begeleider wordt het signaal/het algemene beeld besproken. Ouders worden betrokken op het moment dat een leerling aangeeft zich niet veilig te voelen in de school/thuis. Voor de medewerkers is het onderwerp veiligheid een vast onderdeel van de gesprekkencyclus. Ad hoc situaties kunnen te allen tijde worden besproken met de directie of de intern begeleider.
- 11.** Eenmaal per twee jaar vullen leerkrachten, ouders en kinderen het tevredenheidsonderzoek in. De ervaring van de mate van veiligheid is een onderdeel van dit instrument.
- 12.** De leerkrachten blijven zich scholen wat betreft het pedagogisch klimaat op de eigen studiedag of door middel van een cursus.
- 13.** Er is op school een anti-pestcoördinator opgeleid en aangesteld.
- 14.** Op school hebben we een vertrouwenspersoon, bij wie kinderen, ouders en leerkrachten terecht kunnen.
- 15.** In geval van een crisissituatie zijn de directie en/of de internbegeleider het aanspreekpunt. Daarna wordt besloten wie er in het crisisteam plaatsnemen.
- 16.** Bij uitingen van gedrag, waarover wij ons zorgen maken en/of waarbij de (school)regels zijn overschreden, nemen wij in een zo vroeg mogelijk stadium contact op met de ouders en registreren dit in het administratiesysteem.
- 17.** We nodigen de ouders steeds weer uit hun zorgen op dit punt in een zo vroeg mogelijk stadium met ons te delen.
- 18.** We voeren preventief overleg met de ouders bij dreigend pestgedrag. Ondersteuning van schoolmaatschappelijk werk of verwijzing naar training sociale vaardigheid is altijd bespreekbaar.

4. Hoe wordt er gehandeld in situaties, waarin pestgedrag wordt gesignaleerd?

In situaties, waarin pestgedrag wordt gesignaleerd wordt het volgende stappenplan gehanteerd:

Waarschuwingfase

De betreffende leerling wordt door de leerkracht gewaarschuwd en bespreekt samen met de leerling de gesignaleerde peestsituatie. De leerling is op de hoogte van het feit, dat na deze waarschuwing bij een volgende peestsituatie de 'volgende stap' volgt.

Handelingsfase

1. De peestsituatie wordt in kringgesprekken binnen de betreffende groep(en) besproken en wordt gekoppeld aan de gemaakte afspraken die in de groep gelden.
2. De leerkracht maakt een analyse van de peestsituatie.
3. Er volgt, indien nodig, een gesprek met de gepeste, de pestkop, en de volgelingen, buiten de groep.
4. De ouders van de gepeste en de ouders van de pester worden op de hoogte gesteld van de peestsituatie.
5. Indien er weer pestgedrag bij dezelfde leerling(en) wordt geconstateerd, worden de genoemde drie stappen weer doorlopen en dezelfde maatregelen genomen. Daarnaast:
  6. De peestsituatie wordt in het ondersteuningsteam besproken.
  7. De leerkracht(en) van de betrokken leerling(en) bespreekt(bespreken) de peestsituatie met de betrokken ouders. Er wordt gezamenlijk met de betrokken ouders en de betrokken leerlingen een plan van aanpak opgesteld, en er worden afspraken ten aanzien van het gedrag van de betrokken leerlingen gemaakt.
  8. In die situaties, waarin de remediëring van het pestgedrag problemen geeft, wordt het Jeugdteam (te bepalen in overleg met de ouders en gerelateerd aan de aspecten van het pestgedrag) ingeschakeld.

6. Welke maatregelen worden genomen, indien deze gedragsregels niet worden opgevolgd

Indien de genoemde gedragsregels niet worden opgevolgd, wordt het gedragsprotocol in werking gesteld.

Bijlage 1

Cyberpesten

Digitaal of cyberpesten is een vorm van pesten. Cyberpesten is een groeiend probleem en gebeurt meestal buiten de school, maar school krijgt steeds vaker met de gevolgen te maken. Ruzies, verminderde schoolresultaten en een onveilig schoolklimaat kunnen het gevolg zijn. Er zijn verschillende vormen van cyberpesten die voorkomen op de basisschool, zoals anonieme berichten sturen, schelden, roddelen, bedreigen, ongevraagd foto's plaatsen op het internet, privégegevens publiceren, wachtwoorden stelen en misbruiken en profielen aanmaken onder andermans naam.

In schooljaar 2016-2017 wordt een leerkracht opgeleid tot ICT-coördinator. De opgedane kennis op het gebied van veilig internet gebruik zal worden overgedragen. Tevens wordt er aanbod voor de leerlingen ontwikkeld en geïmplementeerd.

Signalen betreffende pesten/cyberpesten nemen we bij ICBS Wormerwieken serieus.

Wanneer de leerkracht signaleert, dat er sprake is van pesten/cyberpesten, wordt onderstaand stappenplan gevolgd:

1. Gesprek met de gepeste leerling en de pester(s).

- In het gesprek met de gepeste leerling is het van belang dat de leerkracht:
- Deze leerling en diens klacht serieus neemt. De leerling zijn verhaal laat doen.
- Zich probeert in te leven in de leerling.
- Geen verwijten maakt, dit leidt immers tot een onveilige situatie.
- Bij digitaal pesten het advies geeft om de pester te blokkeren en/of te verwijderen.
- Indien de pester niet bekend is, probeert te achterhalen wie de pester is.
- (Analyseren van taalgebruik, bewaren van bewijzen en het bespreken in de groep)
- In het gesprek met de pester(s) is het van belang dat de leerkracht:
- Boven tafel probeert te krijgen wat er speelt.
- Serieus luistert naar het verhaal.
- Aangeeft wat de eventuele gevolgen voor de gepeste kunnen zijn.
- Uitlegt dat het niet getolereerd wordt en dat het zelfs strafbaar kan zijn.

2. Ouders/verzorgers van de gepeste en de pester(s) worden op de hoogte gebracht door de leerkracht.

In dit gesprek is het van belang dat de leerkracht:

- Weergeeft wat er zich op school heeft afgespeeld.
- Vraagt naar eventuele signalen thuis.
- De afspraken doorgeeft die er met de betreffende leerlingen zijn gemaakt.
- Advies geeft over te nemen maatregelen t.a.v. hun kind.
- Advies geeft waar de ouders terecht kunnen voor informatie. (pestweb.nl, mijnkindonline.nl, politie voor aangifte)
- Indien nodig het nummer geeft van de vertrouwenspersoon.

Bijlage 2

Computerprotocol voor de leerlingen

- Ik log altijd in onder mijn eigen groep en werk onder mijn eigen naam.
- Ik mag gaan surfen op het internet als ik aan een opdracht ga werken waarbij ik zelfstandig informatie moet zoeken. Dit is voor een spreekbeurt, een werkstuk of een project.
- Ik gebruik normale zoekwoorden en zoek met de zoekmachine www.dabadoo.nl
- De leerkracht vertelt mij welke spelletjes ik mag spelen op de computer.
- Ik gebruik de koptelefoon alleen als dit voor de opdracht nodig is.
- Ik mag alleen mijn voornaam gebruiken op het internet. Ik geef geen persoonlijke gegevens zoals mijn achternaam, mijn adres, mijn telefoonnummer, mijn emailadres of het adres van mijn ouders of andere bekenden.
- Op school e-mail ik alleen via het e-mailadres van school in overleg met mijn leerkracht.
- Chatten, sociale netwerksites, het bestellen van producten en downloaden van bestanden is niet toegestaan op school. Bij twijfel overleg ik met de leerkracht.
- Ik ga meteen naar de leerkracht als ik op internet vervelende informatie tegenkom.
- Ik ga netjes om met al het materiaal en laat mijn werkplek opgeruimd achter.